

PROFANAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 trim. . 2 "
Birou de Distribuție
Pe un an 4 Cor. — Pen-
sa Distribuția și Amara
12 Cor.
Birou de zi pentru Mo-
năstria și străinătate pe
un an 48 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20.
—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscrise nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Quid nunc!?

(S.) Organizarea partidului național înainteză cu anevoie, — așa se plânge lumea românească pretutindeni, și la Sibiu, și la Brașov, și la Cluj, și la Lugoj, până chiar și la Arad.

Cum se face, că stau azi pe gânduri și nu vor, par'că, să-și iee avânt românii, care au sărit cu toții în picioare când s'a pornit acțiunea »memorandistă« și s'au expus cu toată bărbăția la cele din urmă alegeri pentru dietă!?

Răspunsul ni-l dă dl Ludovic Mocsáry într'o formulare pe cât de clară, pe atât de energetică.

Noi ceice ni-am petrecut copilăria și tinerețele în mijlocul poporului român știm și trebuie să știm, că frații noștri sunt dinastici, se simt cetățeni — nu ai regatului ungar, ci ai marelui împărății habsburgice și zic »Impărat« când vorbesc despre monarhul lor, iar »Rege« numai când e vorba de capul vecinului stat român.

Acesta e adevărul asupra sentimentelor românimii din țările Coroanei ungare, așa cum ele rezultă firește din faptele petrecute în timpul celor din urmă două sute de ani.

N'avem să mai cercetăm, dacă e bine ori nu e bine așa, ci trebuie să ținem seamă, că așa este: conștiință patriotică în înțelesul maghiar nu au încă românii din regatul ungar. Aceia dar, care o au și cred, că e bine s'o aibă și marile masse ale

poporului român, trebuie să-și dea silința de a o propaga convingându-i pe români, că ei, copiii, nepoții și strănepoții lor numai în regatul ungar și în luptă necurmată cu celelalte țări ale monarhiei se pot ferici și că nu »Impăratul«, ci Regele apostolic e ocrotitorul lor.

Această propagandă nu s'a făcut și câtă vreme ea nu s'a făcut și nu a răsnit românimea cea multă și mare și hotărâtoare nu poate să înțeleagă declarațiunile de patriotism ungar, pe care reprezentanții ei le fac în dietă. Nu încapă nici o îndoială, că declarațiunile acele sunt sincere, ele însă nu exprimă simțământul comun al românilor, care tot mai stau încă cu privirile ațâțite spre Burgul din Viena, tot mai au simpatii pentru Lueger, împărtășesc vederile d-lui Aurel Popovici și tot își pun nădejdea în Impăratul lor.

Ei au rămas dar înstrăinați când au văzut, că reprezentanții lor din dietă se lăpădă și de Burg, și de Lueger, iau peste umăr vederile exprimate de dl Aurel Popovici și-l socotesc pe Rege mai mult decât pe Impărat.

Iacă de ce stau pe gânduri și nu se pun în mișcare românii.

Dacă e vorba ca acțiunea să se pornească cu avântul convenit, trebuie să se facă o propagandă patriotică în înțelesul declarațiunilor făcute în atâtea rânduri în dietă, nu însă de către oameni ca Moldován Gergely, Gedeon ori Burdea, care compromit ori și ce cauză, pe care o reprezintă, ci de chiar cei ce au făcut în dietă acele decla-

rațiuni și se bucură de toată încrederea românilor.

Ori mergem cu toții pe calea croită de către părinții noștri și bătută și de noi înși-ne atâtea timp, ori ne lăpădam de politica tradițională și combatem cu inima deschisă și cu toată bărbăția spiritul dinastic și alipirea către monarhie, pe urma căreia am suferit în timpul celei din urmă câte-va zeci de ani atâtea prigoniri.

Politica 'n doi peri nu poate să ducă decât la lăncezire și la desorganizare.

Indeosebi pentru românii din Ungaria politica aceasta e primejdioasă și pentru cuvântul precizat de dl Ludovic Mocsáry.

Dacă e vorba să aleagă între Impărat și Rege, ei ca element de ordine nu pot să aleagă decât îndreptându-și privirile spre Regele apostolic al Ungariei. În înțelesul acesta are să facă propaganda cei ce cred, că nu rămâne decât să fie părăsită politica tradițională.

Altfel urmează cece prevede dl Ludovic Mocsáry și cece românii nu trebuie să voiască.

Ori și cât de mari ar fi nevoile, cu care se luptă, românii din regatul ungar trebuie să se ferească de curente, prin care ar crea greutate pentru frații lor, care nu li-au făcut și nu le vor nici un rău.

»Vreau să ne asigurăm în patria noastră o pozițiune, potrivită cu aspirațiunile noastre legitime!« — așa au zis românii din regatul ungar totdeauna și de aceasta trebuie să se fie și să facă ei înșiși prin sine cece pot căutându-și aliați și spriginitori

FOIȚA «TRIBUNEI».

Stăpânia odată...

De Delavranoea.

(Urmare).

În vremea aceea umbra vorba că Ciolac, — asta, să zic, Drăgol, — ar mai fi având puțin de lucru cu Roșu-Vodă.

Impărăteasa, de colo până colo, bombănia.

— Mai târziu, Doamne, mai târziu!

Și pân' să măture Drăgoiu pe Roșu, liina născu un cocon cu părul de aur.

Fata plângea să se răpue, mama plângea și îngrija copilul. Copilul creștea în etacul lui, și nimeni nu știa ce se petrecuse, afară de un doctor bătrân, alb colilie, și credincios curții. Ce-o să zică el? Dar, ce-o să facă? Așa rușine? Că să crează: »copil fără tată?« Că ele știau bine că e fiu de tată. Ele? Bine. Dar, e? Și eră frumos coconul, ș'un se repezia cu bucle umflute la sânul mamei, și sugră, sugră, ca un șarpe, apoi se ulia în ochii ei parc'ar fi voit să zică: »de ce plângi, mamă?«

— Destul, fata mamii, ea vezi să nu dai copilului țată înfierbântată.

Irina se spăla cu apă rece, se răcori, și luându-și inima în dinți:

— Ce-o să fie!

Broasca creșu, c'apropria un an, și eră ca de doi; și vorbea vorbă îndesată, că Impărăteasa și fata ascultau la toate secăturile lui, și-l făceau

toate volie, afară de una: nu trecea pragul odăii unde se născuse.

Implinise un an și jumătate între stă Mării.

Și se porni cărăuș după cărăuș, care cu piciorul retezat, care cu capul cât banuța, și aducea știri că vine Impăratul biruitor.

Și iacă și Impăratul. Și muzicii ziceau, din buclume aduse la vâf și din gură, ce-apucase din bătrân. Alaiul ținea cât bătea ochiul. Impăratul intră în curtea palatului p'un cal bălțat și șchlop. Cum văzu pe Impărăteasă, în capul cărții, dete pinteai calului, și calul, șolânc, șolânc, făcu pe Impărat de rușine.

— Nea, nea, pul de smeu!

Descălecă și se duse drept la Impărăteasă, o sărută, o cuprinsu cu dreapta iar cu cloaca o mângăie ca și cum ar fi fost având un pământul. Și plângi Impărăteasă, și plângi.

— De ce plângi, buna mea?

— N'am de ce?

Ba aveă, cum de nu. Impăratul crezû. Și-și retrase ciunga de pe obrazii ei.

— Dar fata, lumina ochilor mei, unde e?

— Irina, măria ta, d'ale fetei... cam bolnavă... dar n'are nimic... doarme...

— Da, s'a făcut măricică de când n'am văzut-o.

Și 'ntorcându-se către fiicăi:

— Voimici, pe veselle!

Și o dată: »ura! să trăiască Ciolac-Impărat!« Că geamurile palatului răsunară și unele se sparseră.

Să porunci să se scoată buțir, să se sprindă focurile, să se pule berbecii în cărlige și boii în

pari cu piele cu tot. Trei zile și trei nopți dură petrecerea și cheful.

În vremea asta de câteori Impăratul ridică cornul de bou cu vin roșu, întrebă »ce e cu fata lui?« Și Impărăteasa răspundea:

— D'ale fetei... cam bolnavă... n'are nimic.

— Imi lipsește ca mâna stângă!

Și Impăratul se întuneă. Sufia des. »Immm! Da? bine!« Impărăteasa se făcă mică după pulpana lui.

A patra zi, să vază fata! Se plimbă în sala tronului mai ostenit de chef ca de răbolu. Și-o închipuă mică, când se lungă pe jos, și ea încaleca pe grumaji, și l'apucă de mustăți. În fundul urechilor li suna »di calule!« Și râdea, beat și de bucuria tatălui care n'are pe lume decât una, fată fie, dar un singur copil.

Ușa se deschise. Impăratul tresări. Nu eră ea, ci bătrânul doctor, ca un căne care ar fi făcut vre-un rău.

— Bine ai venit, doctore! Da, ce te ai făcut nevăzut?

— Cu bătrânețele, măria ta.

— Dar Irina mea, vine?

— Nu...

Să fi jurat că-și dăduse sufletul. Alb ca varul.

— A!... De ce?... A murit? Mai iute!

Și Impăratul puse mâna la coapsă.

— Prințesa are... un copil...

Pân' să sfârșească, se sfârși cu el. Li izbi cu sabia drept în cap și l'destăcû în două. Impăratul bolborosi, se mule dela genunchi, și căzû pe lespezile roșii de sânge.

Un cimpot în fundul grădinii. »Ș'apoi una!«

între concetățenii lor și la cercurile hotărâtoare din patria lor.

Iar aceia, pe care nu-i iartă firea să se abată dela tradițiunile lor scumpe ale părinților săi, nu au decât să se dee la o parte și să mai aștepte.

Poate, că tot mai are să le vie rândul odată!

Cine crede, că nu, să-și iee inima în dinți și s'o pornească cu bărbăție înainte cu sincera propagandă patriotică, pe care oameni ca Moldován Gergely, Gedeon, și alții mai mărunți au compromis-o.

In preajma unui atentat. Ziarele maghiare au informațiunea că mai mulți dintre campionii coaliționiști au primit deja spre studiere câte-un exemplar tipărit din proiectele reformei electorale elaborate de ministrul de interne Andrassy. Deși se păzesc cu mare scumpătate tainele proiectului, în cercurile politice nu se mai îndoiește nimeni că proiectele se întemeiază pe principiul pluralității de voturi și că reforma e alcătuită în privința categoriilor de alegători după analogia sistemului belgian, investindu-se alegătorii cu unul cu două și cu trei voturi, amăsurat etății, censului intelectual și censului material. La clasarea alegătorilor s'a avut în vedere gogorița »ideii« și a »supremației maghiare primejduite«, condiționându-se înainte de toate dreptul electoral — de cunoștința în scris și citit a limbii maghiare. Impărțirea cercurilor încă se va face cu aceleași tendențe. Acest spectru hâdos al autocrației de raasă ce aruncă o umbră de crâncene lupte în perspectiva politică din viitorul apropiat, pare urzit aievea cu consentimentul guvernului, căci deși ziarele maghiare îi fac caricatura cu predilecție dejă din primăvară, contele negru n'a ținut de cuviință să risipească cu vre-o lămurire nedumeririle vestitoare de dezastre. E mărginașă cu absurditatea o nisuiță de a mai opri curentul biruitor al sufragiului universal conceput pe temeuriile largi ale de-

mocrației. Și un atentat asemenea celui în pregătire va prăbuși alcătuirile sistemului putred îngropând sub ruine pe toți idoli liberalismului mincinos, căci »si fractus illa-bitur orbis« — lupta aceasta trebuie să reușiască...

Banul e indignat... Cu reputația politică sdremțuită, bufonal sezonului de lișițe politică, banul Rauch, iatornându-se din turneul său de jalnice izbânde și chestionat de un ziarist, a zis între altele:

»Iatămplările dela Kriu le consider de atentate și nu demonstrații, căci acolo unde sârbii sunt în majoritate, însușirile caracteristice ale națiunii croate lipsesc cu totul. Singurul loc unde croștii au bătut în aceeași strună cu sârbii a fost Novi, aici a lucrat mâna lui Supilo, fiind secret public, că încătrău bat nisuițele acestui om. De altcum nu regret că m'am supus ostentelilor drumului, căci am avut prilej să cunosc țara și poporul, ceace n'o puteam face dela masa verde«.

Cu toate astea cu greu se va mai hotărî banul pentru astfel de experiențe. Oare se va fi cumînțit guvernul ungar pe urma succeselor politice ale exponentului său — și va mai continua cu receta de până aci? Experiențele de pe vremea »luptelor naționale« când cu Fejérvay și Kristoffy — sunt atât de asemuitoare cu situația creată la Croația — și e mirare că tot mai volvește să fericescă națiunea croată în contra voinței ei.

Alegerea patriarhului sârbesc se va face în sfârșitul lunii curente. Comisar regesc pentru alegere, dupăcum am anunțat, a fost numit ministrul de justiție Günther, care nu știe o vorbă chioară sârbește și în general aproape nu cunoaște afacerile bisericeii sârbești.

Imprejurarea aceasta a lăturat pe sârbii radicali, cari nu mai sprijinesc candidatura administratorului mitropolitan Lucian Bogdanovici, exponentul guvernului. Cu sorți de izbândă se promite candidatura episcopului de Plaski, Mihail Grulci și candidatura episcopului de Vârșeț, Gavrilă Zmelanovici. Cel dintâi candidat intrunește simpatiiile atât a radicalilor cât și a sârbilor independenți, al doilea e sprijinit în mare parte de radicali.

Statutul organic al bisericeii sârbești dispune ca patriarhul să fie ales dintre episcopi. Sunt 6 episcopi: Mitrofan Șevici din Bacice, Lucian Bog-

danovici de Buda, Gheorghe Letici de Timișoara, Gavrilă Zmelanovici de Vârșeț, Miron Grulci de Plaski și Miron Nicolici de Pakrácz. Șanse au cel înștrași mai sus. Guvernul face totul pentru reușita candidatului său, deși încearcă să îndepărteze aparențele unei ingrediențe. În general se prevestește o viasă luptă la alegeri.

Cine să fie deputat ?

Reproducem mai la vale continuarea articolelor din »Sieb. D. Tageblatt« ale tinărului sas prin cari el critică în mod franc politica săsească. Al treilea articol al tinărului sas, am putea zice reprezentantul opoziției săsești, se ocupă de o chestiune care prin natura ei ne interesează și pe noi. Scriitorul articolului pune cu îndrăzneală și francheță întrebarea: Cine e bun pentru a fi deputat ?

Iată ce spune el despre tema asta.

»Este o chestiune delicată, zice el, care la noi se discută zilnic, în mod particular, ba odată a fost discutată și în mod public. În cele din urmă zile ale campaniei electorale este aproape cu neputință de-a lăătură pe vechiul deputat și de-a scoate repede pe altul la iveală.

Pentru aceea chestiunea asta care a produs multă nemulțămire între alegători și mult sânge rău printre deputații criticați, trebuie discutată acum în timpuri liniștite, când nu-i actuală încă, dar când alegeții tot nu sunt prea depărtate încât chestiunea e totuși interesantă și însemnată.

Să constatăm deci mai întâu de toate că cel mult jumătate dintre deputații noștri (knapp die Hälfte zice textul) au calificația necesară pentru deputație. Sunt oameni capabili cari știind bine ungurește (în noi s'ar putea cere pe lângă asta ca să mai știe bine și românește N. R.) își iau chemarea în serios și ar intra numai decât o nouă viață între ei, dacă ar putea scăpa de leștul (Balosi) celorlalți colegi. Sântem conviași că această jumătate ar putea să rivalizeze cu cel mai capabil dintre colegii lor unguri în privința culturii și a talentului politic, cât și în privința energiei și a dibăciei. Dar numai conștiința apăsătoare produsă de cei slabi, conștiința că tot nu se poate face nimica, paralizază activitatea celor buni și le-a produs convingerea că el trebuie să îndure cu resemnarea unor mucenici dese izbucniri de nemulțămire din partea alegătorilor, căci

»S'apoi două!« Un pâlă de robi, setoși de pe trecere, zobiau pământul.

Impăratul se deșteptă în odaia lui de culcare, înconjurat de sfetnicii lui credincioși. Făcu cu mâna unula, celorlalți să lasă afară. Șopti ce șopti cu el. »Afară!« Și boierul ieșiă de-a'ndăratele încovoiat de mijloc. Așa, cu toți. Chiamă pe împărăteasă. Biata femeie crezu că s'a isprăvit cu ea. Un fior rece, și nu mai simți nimic.

— Ei? Întrebă împăratul... Cu cine?

— Jur! Din senin, măria ta!

Și se mototoi la picioarele lui. Impăratul o ridică ca pe un mort. O privi de sus până jos.

— Ochi! Știa au văzut... gura asta mă minte!

Ș'o spasă pe ochi ca și cum ar fi voit să-i scoată, ș'o întinse de gură ca și cum ar fi voit s'o rupă.

— E a mea?... Cu tine samăină!... Toți mă mint în împărăția mea!.. Dar voiu află!

Și-i făcu deștul spre ușe.

— Ieși!

Ieși.

Impăratul porunci să-l aducă pe Bica țigancă. Cum o văzu se prefăcu că e vesel.

— Bine ai venit, Bico.

— Bine să dea Dzeu, măria ta.

— Șezi.

— Iacă șez..

— Vreal tu să fi bogată?

— Eu?...

— Vrei tu să ai calească cu cal și să fi cuconă mare?

— Păi... țigancă...

— Ei și? Vreal?

— Să mi zică mie cucoana țiganca?

— Așa.

— Vreau, d'o vrea măria ta.

— El bine, să-mi ghicești... prințesa... cu cine?

— Păi asta e ușor. Să dai la baba un merșor de aur, și să-l descante ea, cum știe. Pe urmă să-l dai copilului să se jonece, și pe cine o izbi cu mărul să știi că ăla e.

Se ridicase un tron în mijlocul curții. Avea să treacă pe sub ochii împăratului toți flăcăii, dela o poartă împrejur. Și nimeni nu știa de ce. Scoase pe copil afară. Impăratul se cutremură când li puse merșorul de aur în mână.

Copilul se uită la măr, se uită la împărat. Drăguțul! Nu mai văzuse lumea. Nu îndrăznea să meargă. Apucă pe împărat de mână.

— Nene, asta ce e? Și asta ce e?

— Păcat! zise împăratul printre dinți. Ah! cățea!

Se sui pe tron mai făcut și mai negru ca noaptea. Și-i trecură pe dinainte feciorii de boieri mari murați în fir și cei de boernași murați în argint. Și pace! Copilul se jucă săltând pe umeri palele de aur. Impăratul nu-l slăbia din ochi. Porni și gloata opincarilor cu sucmane. Pace? Tocmai la urmă, iacă și Ion porcarul. Copilul cum îl văzu svirru cu mărul, și-l izbi drept între umeri. Și rizi, și rizi...

— Cum se poate!

Ce să se poată? Oamenii se uitau unii la alții. Impăratul se repezi pe trepte. »Să-l lege pe Ion și să-l arunce în temniță«. Se sparsă adunarea. Boierii ducându-se pe la casele lor vorblau minunați, ca ce să fie. Unul din ei, aducând mâna la cap:

— Poate...

— Mai știi?...

— Ar fi păcat...

Și se uită îndărăt.

Impăratul luă săcurea și intră în codru. O bocăneală, când mai tare, când mai încet, dupăcum bătea vântul. Impăratul se întoarse la miezul nopții, ca o momie, descuia ușa palatului și se făcu nevăz. Așa ținu trei săptămâni, până ce într'o zi, pe înserate, îi văzură curtenii și robii cu un car cu patru bol și în car o butie lătrăreț aproape închelată, că-i lipseă doar trei doage. Mâna de foc, și slab, de i-se numără coastele. Opri la dreptul gârlicului. Dejgă boii. Miercan scoase limba, o băgă și pe o nare și pe alta, puful și s'așază pe partea dreaptă rumegând. Impăratul trânti ușa după el. Nici o vorbă, că pe cine întâlnea împietrea locului. A doua zi să vie Mitropolitul.

— Părinte, să grijești fata că am s'o mîrit, și întâlu să mi o spovedești bine. Auzitu-m'ai?

Și rânji.

Mitropolitul se uită pe sub sprincene la împărat. »...și de zmintirea minții...« Mitropolitul mișcă buzele. Impăratul cloacă cu mațul de lemn scurt și gros, împănă butia și pregăti tot ce-i trebuia, scripeți și odgoane.

Mitropolitul, binișor pe lângă el, cu lacrimile în ochi.

— Măria ta...

— A mărturisit tot?

— Da, măria ta...

— Cum?...

— Cum l-a făcut cu măria ta, au cu mine, uitatul de Dumnezeu, așa l-a făcut și cu porcarul.

— Piei, părinte!

el nu pot sluji altfel poporul lor decât prin tăcere.

Trebuie să procedăm deci cu cea mai mare energie împotriva părții celeilalte incapabile, din două motive. Întâi pentru că ei nu sunt destoinici de a-și împlini chemarea și al doilea pentru că ei împiedică și stingheresc pe ceilalți în exercițiul funcțiunii lor pentru a se salva pe sine în fața alegătorilor.

Cum a ajuns partea asta a doua la deputații? Prin faptul că a ocupat vre-o poziție însemnată, că au fost odată ceva. S'a spus că dacă nu vor fi de folos, cel puțin nu vor fi nici de vre-o pagubă în postul de deputați. Acesta însă nu-i motiv destul pentru a face pe cineva deputat. Și nu-i adevărat că oamenii aceștia nu fac nici o pagubă pozitivă, căci s'a dovedit adesea contrarul (d. ex. cazul lui Eltel. N. R.)

Nu-i rău dacă un deputat a avut un rang, o poziție însemnată înainte de a ajunge deputat. Dar la noi așa-i o dogmă și s'a convenit în mod tacit că alegerea de deputat nu poate fi un avansament al celui ales, cel mai mult trebuie să aibă totdeauna o situație cel puțin egală cu a unui deputat. Asta e nu se poate mai greșit.

După părerea noastră, zice autorul articolului, s'ar putea găsi la alegerile viitoare 2-4 oameni noi care ar aduce o notă nouă un puls nou. Vă temeți că oamenii puțin încercați ar putea să nu se dovedească destul de radicali sau destul de rezistenți în cameră. Dar n'am pățit-o de atâtea ori că oameni trecuți prin ciur și sită, în care ne-am fi încrezut cu toții, au fost supuși efectului răcoritor al aerului din Budapesta?

Și dacă totuși vre-unul ne ar aduce desamăgiri, oare nu avem puțința de a-l cobori de acolo, de unde l-am urcat tot noi? Căci deputația nu poate fi un post de traiu, o sinecură.

Aici venim la un punct la care ar trebui să rostim cele mai aspre cuvinte. Mandatul de deputat nu poate să fie un post de traiu, de subsistență, nici măcar un ajutor material. Nu țigăduim, e de datoria noastră de a ne îngriji de un post de retragere pentru cutare om îmbătrânit în slujba neamului, dar sunt destule alte posturi în orice caz mai puțin importante unde vor putea fi puși.

Credem că ei singuri ne-ar fi recunoscători pentru că i-am scutit de o viață agitată și scumpă și le-am recomandat altă mai comodă și mai conformă cu talentul și cu firea lor.

Pe urmă autorul recomandă câteva reguli de urmat întru alegerea candidaților la locurile vacante de deputat.

Impăratul zise să-l pue betesă Irini, să-l acopere fața cu năframa, și a-o aducă pe ea, pe copilul ei și pe Ioan porcarul. Fata păși cu mândrie. Nu se rugă și nu plânse. Ținură copilul de mână. Porcarul tremură vargă. Pe împărăteasa o duceau de subsuori două roabe. La urmă bătrâna, mama lui Ion, cu vișoazele despletite, în brațe c'o mămăligă din care ieșea fumul, înfășurată într'un ștergar.

— Tăcere!

Nu, nu mai eră de lertat. — Făcū semn cu degetul. Nici o vorbă. Întăiu intră în butie prințesa cu copilul, la urmă porcarul. Impăratul aruncă în butie o ploscă cu apă și două șiruri de zmochine. Bătrâna cu legătura.

— Ține, malcă, să măvănci sănătoșel, înainte ca să mori!

Și începū să țipe. Arapii o înhățară. Impăratul potrivi cu mâna lui cele trei doșge, — una cu varnă. Izbi cu mâinul. Incheie butia și li dete drumul pe apă.

— Du-te, Irina mea, din apă în apă, până în zmărcurile mării!

Butia să răsuca de câteva ori, prinsă în ochiuri, și o luă spa umflată și lină și-o duse, ca p'o luntre la vale. Impăratul privi până o perdū din ochi. Impărăteasa leșnase. O luară pe sus. Impăratul sui scările, dădū ușa de perete, trecū în eatacul nevesti-sii, deschise altă ușe și intră în odaia în care crescuse fata lui. Șezū pe pat. Trase un alpet jucăriile ei, păpușa ei, furcă ei micuță și încondelată, pe care i-o dăruise când împlinise patru ani; și sabia, și scutul împodobit, și colful săpat cu un leu în frunte, dăruite tot de el când împlinise șapte ani și nu mai voia să fie fată. Simți că nu mai vede.

Se scutură, se sculă și piecă.

— Femea! Rușine!

(Va urmă).

Este greșit de a se alege numai oameni cu cultură universitară. Politică e o știință practică și trebuie oameni cu cunoștințe practice. Dar chiar și între oamenii cu studii universitare, de obicei se caută numai jurii care fac 80% din deputații noștri. Trebuie luați și profesori și chiar preoți cari e bine să cunoască politica ce se face în Pesta. (În privința asta din urmă noi stăm mai bine căci avem și preoți deputați, N. R.)

De asemenea trebuie să facem loc și funcționarilor de bancă în cameră, acordându-le concedii mai lungi (cum se face și la banca austro-ungară).

În sfârșit ar trebui ca adevărații șefi ai poporului săsesc să intre în cameră. Nu-i nevoie ca ei să locuiescă totdeauna în Budapesta. Ce folos avem dacă cei de azi stau în Pesta și nu lucrează nimic? Mai mult chiar, șederea continuă în Pesta comportă și primejdia înstrăinării în mentalitate.

În sfârșit autorul propune și un fel de plebiscit. Cine are de propus o persoană pe care o crede destoinică pentru locul de deputat, trebuie să facă propagandă și să se adreseze către comitetul electoral (Kreisausschuss) propunându-l. Acesta va examina propunerile și va hotărî.

Din viața lui I. Maiorescu.

Revista „Amicului tinerimei”, publică următoarele interesante amintiri semnate de dl Emanoil Părăianu:

Burdul de carte, cum zice românul, și cu sufletul plin de iubire de neam Ion M... trecuse munții, din Transilvania, și ajunsese profesor la Craiova.

Și, dupăcum eră de luminat, câștigase dragostea și admirația crășenilor și mai ales a Ispravnicului de acolo, care eră văr cu Vodă, George Bibescu, domnitorul țării de pe acea vreme. Ispravnicul ținea foarte mult la învățatul profesor, și nu eră adunare, nu eră ospăț pe care să-l dea în palatul său și la care să nu poftescă pe Ion M... considerând învățătura sa cu dăstărea cea mai mare dintre rangurile boerășii.

Într-o zi Ispravnicul i-s'a plâns și l-a certat că a lipsit dela o petrecere, la care fusese poftit și l-a rugat să nu mai lipsească, și mai cu seamă la masa, care va da-o încurând în cinstea consulului, care venise la Craiova.

— Să mă lertați Excelență, — i-a răspuns profesorul, — n'am putut să iau parte la petrecerea pe care a-ți făcut-o zilele trecute, precum n'o să pot lua parte nici la cea viitoare, din pricina că a venit tata din Transilvania.

— Cu atât mai mult, — răspunse Ispravnicul — trebuie să fi venit de rândul trecut cu dănsul. Și acum fiindcă știu că este la dta, te rog foarte mult să-l aduci la ospăț, ca să-l cunosc și eu.

— Apoi excelență, tatăl meu este țaran, și cu cizmele de țoval și potcovite, o să vă tocească scumpetea covoarelor de Smirna, așternute prin salon, și îmbrăcat în haine de dimie, o să pară un urs în mijlocul mosafirilor voștri, bogați și frumoși împodobiiți și mi-e frică ca îmbrăcămintea sa mocănească să nu sperie bolerii bogați și cocoanele bogate din salonul vostru.

— Nu vreau să știu nimic! Te rog să vii cu tatăl dta, căci altminteri să nu mai dai ochi cu mine, zis și făcut!

În saloanele domnești ale ispravnicului, bogat împodobite și pline de bolerimea Craiovei, cam cu o jumătate de ceas înaintea mesei a apărut și Ion M... cu tatăl său, îmbrăcat foarte curat mocănește, un bătrân verde și frumos, cu care se mândră fiul, și pe care luându-l de mână l-a dus înaintea ispravnicului, care tocmai le ieșise spre întâmpinare.

— Excelență, vă prezint pe tatăl meu. Țaranul pe care îl vedeți înaintea voastră mi-a cărat mălaiu și fasole cu deșugii la școală, ca să ajung ce sunt astăzi în țara românească și prietenul excelenței voastre!

S'a mirat bolerimea de îndrăzneala profesorului și mai cu seamă au rămas înmărmuriți, când ispravnicul nu numai că a întins mâna bătrânului, dar dupăce a strâns-o cu putere a sărutat-o rostind în auzul tuturor: Mâna care a crescut un astfel de cetățean ca Ion M... merită să o sărute toți românii, cari își iubesc neamul lor și țara.

Așa mi-a povestit tatăl meu, care a luat atunci parte la ospățul domnesc și eu am scris această istorioară să slujească ca exemplu tuturor acolora, cari se rușinează de părinți din cari s'au născut, de numele care-i poartă și de limba românească care o vorbes.

>T. Jiu<

Em. Părăianu.

Din România.

Serbarea dela școala de Artilerie și Geniu. Sâmbătă dimineața a avut loc serbarea de sfârșit de an la școala militară de artilerie și geniu din calea Griviței.

Au asistat: dnul gen. Hartel, secretarul ministrului de războiu; general Boteanu, inspectorul școlilor militare; colonel Tănăsescu, comandantul pieței, și un mare număr de ofițeri superiori.

La ora 10, dnul gen. Boteanu a trecut în revistă elevii școlii. La ora 11 a sosit domnul general Hartel însoțit de domnul lt. T. Neum.

În urmă, domnul colonel Eremia Grigorescu, comandantul școlii, a dat citire decretului prin care elevii anului al 2-lea sunt înaintați sublocotenenți.

Domnul general Boteanu a rostit o cuvântare îndemnând pe noii ofițeri să servească cu credință patria și dinastia.

Muzica regimentului de geniu a intonat imnul regal.

S'au dat citire premiilor acordate elevilor ce s'au distins la tragerea în jiniță, cîlărie etc.

A urmat apoi defilarea, primită de dnul gen. Hartel.

În menajul școlii a avut loc o producție literară, muzicală și de gimnastică și un dejun copios.

În timpul producției au sosit elevii școlii de infanterie din Dealul Spirei, cari au fraternizat cu colegii lor dela artilerie și geniu.

La ora 1 a avut loc un banchet, luând parte dnii gen. Hartel și Boteanu și toți ofițerii prezenți.

În timpul banchetului, muzica regimentului de geniu și o bandă de lăutari a delectat asistența.

Moartea lui Dinu Mihail. Din Craiova se anunță încetarea din viață a lui *Dinu Mihail*, cel mai mare proprietar rural din Oltenia.

„Geschichte des osmanischen Reiches“.

Dnul N. Iorga a publicat, nu de mult, în colecția „Geschichte der europäischen Staaten (Allgemeine Staatengeschichte, I. Abtheilung) de sub direcția celebrului istoric german Karl Lamprecht din Lipsca, volumul I din „Istoria Imperiului otoman“, al cărui titlu nemțesc îl dăm mai sus.

Prezentând Academiei române, din partea dnului Iorga, un exemplar din această scriere, domnul Ioan Bogdan a citit, în ședința dela 27 Martie a. c., următoarea apreciere asupra ei.

„Primul învățat român, care a scris o istorie a Imperiului otoman pentru străinii a fost Dimitrie Cantemir.

La 1712 el terminase încercarea sa de a expune mai ales după istoricii turci, creșterea și scăderea puterii otomane, pe vremea lui încă stăpână asupra țării sale. Această operă, de mare însemnătate pentru timpul ei, a fost tradusă la 1734 în englezește, la 1743 în franțuzește și la 1745 în nemțește.

Opera lui Cantemir a servit un secol întreg ca unic izvor pentru istoria turcilor. Prin întâia jumătate a secolului trecut, consulul austriac Hammer, care cunoștea limba turcească, a întreprins a scrie o a doua istorie a imperiului otoman. Ediția întâia a început a se tipări la Pesta în 1817, ediția a doua s'a terminat tot la Pesta la 1836.

A treia istorie a imperiului otoman scrisă în nemțește esta a lui Zinkeisen, egită la Hamburg între anii 1840 și 1859.

Hammer are meritul de a fi întrebunțat unii istorici turci pe cari Cantemir nu l-a cunoscut; Zinkeisen s'a răzimat pe Seadeddin, a făcut unele cercetări arhivalice, care l-au pus în stare să trateze anumite epoci cu mai multe detalii, și a

utilizat puținele monografii publicate între anii 1836—1859.

Amândouă aceste scrieri sunt însă astăzi lăuate. Din punct de vedere literar, nu mai corespunde nici una cerințelor istoriografiei moderne. Pe când una e mai mult o grămădire de fapte slab coordonate și greu de mistuit pentru cititor, fiindcă e lipsită de vederi generale, cealaltă e foarte inegală și în multe părți prea difuză.

Nevoia unei noi încercări, care să utilizeze tot ce s'a scris dela 1860 încoace și care să scoată la iveală bogatele știri ce stau ascunse în arhivele Italiei și ale altor state europene, s'a simțit de mult. Nu se găsea însă omul care să poată îndeplini această lucrare.

Dr. Karl Lamprecht, cunoscutul istoric german și director al publicațiunii începute de Heeren și Ukert la Lipsca »Geschichte der europäischen Staaten«, l-a găsit. Este colegul nostru, dr. N. Iorga. D-sa se afirmase de mult, printr'o sumă de monografii scrise în franțuzește și nemțește și printr'o bogată colecțiune de izvoare pentru istoria turcească în sec. XV (»Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XV siècle«), ca cunoscător profund al acestor materii. I-s'a adresat deci d-sale și d-sa a primit să scrie o a patra istorie a Imperiului otoman în limba germană, al cărei prim volum a apărut în anul acesta, iar al doilea va apărea în anul viitor.

Trebue să salutăm cu deosebită bucurie apariția acestei cărți, a) fiindcă pentru întâia dată, într'o publicație de istorie universală, scrie într'o limbă străină, se va arăta lumii, în plenitudinea sa, rolul ce l-au avut românii, alături de unguri și de celelalte popoare europene, în apărarea creștinătății de Turci; b) fiindcă opera aceasta, superioară celor precedente și prin modul de expunere și prin bogăția izvoarelor utilizate și prin metoda istorică severă, e merită să umple un mare gol în știința europeană contemporană, și să dea astfel dovada că și noi românii putem întoarce europelor serviciile ce ea ne-a făcut, învățându-ne a face știință.

Nu pot intra aci în analiza volumului dr. Iorga, care duce istoria turcilor dela primele începuturi în Asia până la luarea Constantinopolului, cu care va începe al doilea volum. Ceea ce pot însă afirma, fără teamă de a fi desmințit, este că cu greu s'ar găsi astăzi în Europa — prin urmare în lumea întregă — un învățat mai bine pregătit decât colegul nostru, spre a duce la bun sfârșit o întreprindere atât de grea. Mulțumind dr. Iorga pentru volumul I din »Geschichte des osmanisches Reiches« Academia va exprima, sper, dorința ca el să fie urmat cât mai de grabă și cu același succes de celelalte.

I. Bogdan.

Din străinătate.

Situația în Macedonia. Dat fiind numeroasele știri tendențioase sau false răspândite de ziare cu privire la situația din Macedonia, e bine a se arăta pe baza unor rapoarte oficiale care e adevărata situațiune în această provincie în ceea ce privește activitatea bandelor.

Un fapt neîndoielnic este scăderea bandelor bulgărești datorită următoarelor cauze: împuținarea mijloacelor bănești de propagandă din cauza scăderii entuziasmului conaționalilor pentru acțiunea bandelor; încetarea terorizării pentru captarea de bani și în sfârșit acțiunea energică de represiune a bandelor din partea trupelor turcești.

În schimb însă propaganda grecească și sârbească câștigă mereu teren, propagandă grecească fiind incontestabil cea dominantă astăzi în Macedonia.

Mijloacele prin care s'a ajuns la această stare de lucruri sunt aceleași de cari s'au folosit întâiu bandele bulgărești.

Propaganda grecească care este îndreptată mai cu seamă în contra bulgarilor și românilor în vilaelele Salonic și Monastir ține în loc, la nord, chiar propaganda sârbească.

Propaganda sârbească este îndreptată mai ales contra elementelor bulgare din vilaelele Usskueb și în ultimul timp a avut un deplin succes.

Știrile ziarelor despre o cooperare a bandelor grecești cu cele sârbești, contra elementelor bulgărești nu se adevăresc.

Cu toată activitatea însemnată a bandelor, totuși în total numărul victimelor este mai mic anul acesta în intervalul dela 1 Martie st. n., la 31 Martie st. v. de cât în perioada corespunzătoare; astfel după datele oficiale turcești în 1907 au fost ucise 378 persoane, iar răniți 138, pe când în anul în curs au fost ucise 357 persoane, iar răniți 89 numai.

Cu toate energicele măsuri luate de trupele turcești contra bandelor, conștientul au fost numărăse; astfel în ultimele trei luni s'au liberat 25.000 oameni și nu s'a chemat în loc de cât 18.000 redifi.

Crearea a noi izvoare de venit pe seama culturii noastre.

De Gheorghe Purcariu.

III.

Din aceste se degajează datorințele celor puși în frunte, a jurnalistice și a întregii societăți românești față de poporul care alina are să susțină și statul și comuna și biserica și școala sa și întreaga inteligență a sa.

Mari îndătoriri aceste, pe cari le cerem dela conducători, proști, învățători și cărturari. Așa este, mari, dar nu neluvingibile. Ocupațiunea profesională a preotului și învățătorului aduce cu sine, că pășesc în executivă marea, treptat, dar necurmat.

Nu ne ocupăm numai cu aceste, dar să nu uităm, că alta putere de a îndrepta lucrurile nu este în mâna noastră numai puterea cuvântului și a exemplului bun.

Acea parte a poporului, care dela fire este aplicabilă la cele bune, ne este un puternic mijloc de a intra în masa poporului și d'acela nu ne este lăsat a desperă.

Nu ne este permis a declara poporul în general de rău, nu, că nici nu este aceasta un adevăr, dar ne și tăiem prin asta creanga de sub picioare. Poftim a căuta, câtă bogăție de iubire de neam, de dreptate, de toate cele nobile afii în poporul de rând, poftim ca prin vrajă a chema în fruntea poporului pe aceștia, a-i conduce cu iubire și îndelungă răbdare și în scurt timp idelle devin realizabile.

Cum este organizată biserica gr.-or. prin statul său organic, se zice că ar fi imitația organizării dela reformați sau protestanți. Sufletele mari a plămădirii acestei prea frumoase instituțiuni au crezut în o înaintare din partea noastră și nici de cum la situația fatală de azi. Numai greșeli mari în punerea, în practică a statutului a putut face, de azi stăm zăpăciți. Tare fiind cetatea, tot nu te temi așa tare de năvălitori.

Statul organic este numai o organizare, dar contemplată în strănsă legătură cu organizarea spirituală a bisericii noastre românești, deci această organizare condusă în același spirit divin, cu iubirea nemărginită, cu toleranța și îndelung răbdarea neînțetată, cu devotament și abstenență avă să conducă și moralitatea noastră și îngrijirea de economia noastră bisericăscă și școlară, dând exemple și pentru economia singuraticilor.

Dacă astăzi constatăm o lipsă ivită de împrejurări anormale, în afacerile culturale ale noastre și vedem, că astăzi nu putem acoperi cheltuielile ridicate de împrejurări, ne stă încă în putere, ca măcar în parte să le acoperim prin stăruință și puterea noastră. Să nu cruțăm dar ostămenii și mai presus de toate să nu abdicem de ajungerea scopului până nu am folosit toate căile ducătoare la scop. Am fost puțin ușuratul în trecut, dar existența noastră astăzi ne impune a sări cu toții în ajutorarea poporului, de a-l face capabil de

jerfă și mulțumitor cum a fost totdeauna poporul românesc, va răsplăti osteneala conducătorilor săi.

Să airagem deci în epitropiile și comitetele parohiale și protopresbiterale pe cei buni, nobili și gata de jerfă, să pornim lășirea în masa poporului a foloaselor culturii noastre pentru întregul și fiecare să-l luminăm, că mulți la oiață și puțin dacă dau se adună sume considerabile, și astfel îngrijirea noastră de cultură, va aduce ronda sa și școala românească populară românească va dăinui cu timpul tot mai mult, se va întări și trecând peste prezentul vițeg, va rămânea cât va trăi poporul nostru care și altcum are lipsă de reformele înșirate aci, pe cari le va adopta, căci singur vede semnele timpului ce va să vie.

Arad, 5 Iunie 1908.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 15 Iulie n. 1908.

— Știre personală. P. C. Sa Vasile Mangra, vicarul Orăzli-mari a sosit azi în Arad.

— Demisia ministrului Prade. Ministrul național german Prade și-a dat demisia din cabinetul austriac. Chestionat de corespondentul ziarului »N. Fr. Presse« ministrul și-a motivat demisia cu sănătatea sa sdruncinată și cu situația politică actuală din Austria. Ministrul a mai spus următoarele:

— Deja când am primit portofoliul declarasem că-l primesc numai provizor. În restimpul curei mele la Karlsbad situația politică în urma acțiunii deputaților germani și cehi a devenit acută. Din pricina asta nu mi-am putut urma cursa și lucru firesc, mi-am cerut demisionarea. Nu voesc să presionez asupra prim-ministrului și deci l-am rugat într'o scrisoare, ca cel mult până la intrarea Reichsrathului să-mi tranșeze afacerea. Nemții de altfel voesc să facă în Boemia o organizație puternică pe baza unui program unitar, deoarece numai așa vor putea menține echilibrul față cu cehii organizați.

— Archiducele Leopold-Salvator în Oradea mare. Ni se scrie: Alteța Sa archiducele Leopold Salvator, a sosit pentru inspecționarea artileriei, în 11 Iulie a. c. Sâmbătă sara la 8 ore în Oradea mare. În 12 l. c., fiindcă recepțiunile la expresă dorință au rămas, a primit în audiență particulară în primul loc pe Preasfinția Sa episcopul dr. Demetriu Radu, apoi pe episcopul substituit rom.-cat. Antoniu Fetzer, la urmă pe comitele suprem și pe primarul orașului. În 13. Luni după amiază la 5, Alteța Sa a rentors vizita episcopului Radu. Reședința nu de mult edificată și mai vărtos foyerul aceleia a făcut foarte bună impresie asupra Alteței Sale, precum a admirat și țesăturile aflătoare în reședință. — De aici a mers însoțit de episcopul la biserica catedrală, unde l'a întâmpinat capitolul în frunte cu prepositul dr. Luran, care ținând în mână restignirea, în care se află relicviile sfintei cruci, l'a binecuvântat cu o vorbire scurtă, în limba italiană, după care Alteța Sa, sărutând crucea, a intrat în altar, unde l-s'a arătat un potir de aur dăruit bisericii de împărăteasa Maria Teresia, la 1877. — La ușa bisericii Alteța Sa dând expresiune uimirii sale, că mulți din cler vorbesc cu multă precisiune limba italiană, luând adio călduros dela episcop,

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás măstru de monumente și pietre de altar.

Fabricație proprie din marmoră, granit, soynit, labrador etc., din pietre de marmoră și magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Căminaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszombat, Déva și Bánpartak.

între urările numărului public adunat, s'a depărtat.

— **Oaspeți din România.** Cu trenul de 11 ore au sosit azi venind de la Hunedoara un grup de excursioniști elevi ai liceului »Unirea« din Focșani cu profesorii lor conduși de dl Iordănescu directorul liceului.

Excursioniștii au intrat în țară pe la Turnu-Roșu, au stat două zile la Sibiu, apoi s'au oprit la Săliște, Orăștie și Hunedoara și vor petrece până Vineri dimineața în Arad, vizitând orașul și podgoria Aradului.

Vineri dimineața excursioniștii vor pleca la Timișoara unde se vor opri o zi, și vor continua drumul probabil Sâmbătă spre Baziaș de unde vor lua vaporul spre a intra pe la Orșova în România.

— **Din Sinaia ni se scrie:** Eforia spitalelor civile din București a angajat orchestra permanentă a ministerului instrucției, sub direcția dlui profesor D. Dinicu, și muzica reg. I geniu, dirijată de dl capelmăstru Kratochvil, pentru a cânta în parcul din Sinaia. Muzica militară începe să cânte la 1 Iulie v., iar orchestra la 15 aceeași lună, până la sfârșitul lui August.

— **Numiri la justiție.** Dr. Emil Hațeganu, notar la judecătoria reg. din B-Huedin, fiul protopopului din Cojocna, a fost numit subjude la judecătoria reg. din Ileanda-mare.

— **Logodnă.** Dl Dimitrie Ponta comerciant în Căpruța s'a logodit cu doamna Hermina Maci din Radna Dăminecă la 29/12 Iulie. Anunțurile de logodnă le-au răscumpărat cu suma de 10 cor. trimisă gimnazialului din Brad. O pildă frumoasă!

— **Hymen.** Ni s'annunț cu nunta d-șoarei Iosefina Goifl cu Serafim Beraru ce se va ține la Dăminecă la 13 Iulie st. v. în biserica ort. rom. din Gherțoniș.

— **Denunțatorul.** În comuna Balkesz din Bacica Luna trecută jandarmii au făcut cercetări și perchezii domiciliare la mai mulți locuitori spre a găsi »scrieri și broșuri pangermaniste«. Ei s'au înfățișat în locuințele țărânilor fruntași Karl Arend, Friedrich Lang, Valentin Lang, Jakob Lang, Hans Eidenmüller și Joh. Kloss și au făcut perchezii foarte temeinice. Până și dulapurile și paturi au fost supuse cercetării crezându-se că se va găsi pe undeva *corpus delicti*. Truda le-a fost zădărnice, dimpotrivă în multe case s'au găsit hârțoage vechi cu cătecul lui — Kossuth.

Perchezii au fost făcute după ordinul suprefecturii din Palauka, unde s'ar fi primit un denunț anonim. Toți locuitorii respectivi au făcut recurs împotriva vexațiilor nebazate venite din partea suprefecturii și a jandarmilor. Iar cât pentru denunțator, știe el de ce a rămas anonim.

— **O dramă în București.** Luni înaintea prânzului, pe la orele 10, o dramă aguduitoare s'a desfășurat la șoseaua Kissel în București.

Dinu Stelian, la etate de 24 ani, laureat al Conservatorului de declamație din București, actualmente student al Facultății de drept din Liège, a tras trei focuri de revolver asupra d-șoarei Maria Dumitrescu, studentă în litere din București, pe când amândoi se aflau în trăsură la șosea; iar un al patrulea foc și l-a tras în tâmpla stângă.

Starea d-șoarei Maria Dumitrescu nu inspiră griji, gloanțele cauzându-i răni ușoare. În urma operației la care a fost supusă și care a reușit, e cu putință ca dânsa să părăsească spitalul peste câteva zile.

Cu toate îngrijirile date de medicii spitalului, în cursul zilei, Dinu Stelian a sucombat pe la orele 4.

Asupra acestei drame, destăinulesc următoarele:

O prietenie urmată de dragoste se leagă între Maria Dumitrescu și Dinu Stelian în 1905, pe când urmau Conservatorul de declamație din București. Această dragoste a continuat a fi sinceră până astăzi toamnă, când eroul dramei moștenește suma de 40.000 lei.

Acest eveniment face pe Dinu Stelian să se gândească la terminarea studiilor, pentru care lucru și pleacă în străinătate, după ce spuse iubitei sale că în tot timpul cât vor fi departe unul de altul să corăspundă prin scrisori, iar la întoarcere să se căsătorească.

Se întâmplă însă că plecarea lui Dinu Stelian la Liège să schimbe cu totul pe Maria Dumitrescu; aceasta petrece și flirtază cu un domn Aristotel din Iași, fapte care se raportează lui Dinu Stelian la Liège.

Revoltat de purtarea iubitei sale și cuprins de disperare, el sosește în capitală acum trei zile. De abia ieri află că Maria Dumitrescu locuiește la hotelul »Universal« unde își închiriază o cameră alături.

În tot timpul dimineții de ieri a avut loc între cei doi tineri explicații violente și scene de gelozie, după care amândoi convîn să facă o preumblare la șosea, unde se știe ce s'a petrecut.

Autoritățile au deschis o anchetă. Se spune că înainte de a săvârși fapta de ieri, Dinu Stelian a lăsat printr'o scrisoare suma de 11.000 lei, în bonuri, ce se află în păstrarea fratelui său, Societății de salvare.

Un nou balon dirigeabil. Dupăcum se anunță din Paris, Sâmbătă s'a făcut, în fața unui public numeros, întâia încercare cu noul balon dirigeabil Malecot. Balonul acesta are formă lungureață, e lung de 34 de metri; are un diametru de 10 metri și un volum de aproape 1000 de metri cubi.

O nacelă fixată aproape de centrul balonului, transportă pe pilot și pe un mecanic. Alta e menținută prin ajutorul unei frânghii, al cărei capăt e în mâinile pilotului. Când frânghia e trasă înapoi, ea naștere unei deplasări de echilibru, care face să se ridice în sus partea de dinainte a balonului, și acesta se ridică.

Dacă, dincontra, frânghia e trasă în sens opus, balonul își îndreaptă vârful în jos, acoborându-se.

Se zice că experiențele au dat rezultate surprinzătoare. Autoritățile militare crede că balonul Malecot va face o adevărată revoluție în aeronautica militară.

Aeroplanele în luptă cu baloanele. Kresz născătorul helicei aeriene și al zmeilor militari vorbește astfel despre mașina lui Zeppelin, într'un ziar din Viena:

Graful a avut izbândă însemnată. Pricina e că poate lua cu sine destulă apă și benzină. Motorul lui are și ce arde și cu ce se răci. Mărima balonului îi dă loc din belșug și puterea motorului, puțința de a cârmui. Are cu sine și mai mulți mecanici. Ar putea face lesne o călătorie și mai lungă.

Dar viitorul e oare al baloanelor, mai ales cât e vorba de interesele militare? Nu crede că da, măcar că sunt destul militari de altă părere.

Cea mai mică bombă explozibilă l-ar doborî în pământ. Aeroplanele ar putea jucă față de balonul lui Zeppelin rolul de torpiloare. Nu pot până acuma sta mult în aer, dar stau deajuns spre a-l sparge. De altfel aeroplanele au și înălțime de două ori mai mare. Pe uscat balonul lui Zeppelin nu poate nici să coboare, căci scheletul lui de aluminiu s'ar zdrobi lesne. Baloanele ar putea slui la transport dar nu cu mult folos. Viitorul nu e al lor. Aeroplantele vor revoluționa și văzduhul.

— **Un discurs frumos.** În Paris există o școală alsaciană, în care sunt instruiți copii francezi veniți la Paris pentru a fi crescuți în limbă în spirit francez care-i limba mamei lor și a vechii lor patrii. La sfârșitul anului școlar, cu prilejul distribuției recompenselor, dl Paul Deschanel a ținut un discurs asupra ideii de patrie și naționalitate (pentru un francez aceste două sunt identice) în opoziție cu idela nouă și neguroasă a umanității. Iată un pasaj frumos din această cuvântare:

Școala alsaciană — și pentru oaste mai ales o iubim — este o vatră arzătoare de patriotizm.

Vol veți păzi aici totdeauna arzătoare, religioasă, cultul amintirii. Nu este loc printre voi pentru sofismele care încearcă să opue umanitatea patriei și cerească să alăbească în suflete noțiunea datoriei militare. *Pare că vrând să și facă cineva datoria către umanitate nu ar trebui să și facă datoria întâi către patrie, pare că mărirea Franței nu ar fi un element, esențial al civilizației și al progresului omenesc, pare că păstrarea și armonia naționalităților nu ar fi condițiunea unei viitoare armonii și uniri?*

— **»Besturile« sau azilurile în Persia.** Besturile sunt locuri de scăpare, asiuri unde nimeni nu îndrăznește a urmări pe fugar, ori care l-ar fi vînă. Cel mai mare best e în orașul Meșed care e foarte bogat, cuprinde jumătate din oraș, e înconjurat cu zid și are poartă cu lanțuri.

În Tebris e best, moscheia Seid Amza. În fiecare oraș mare se află un best, unde fugarii căpătă hrană, locuință și îmbrăcăminte. Creștinul care ar fugi într'un best ori trebuie să se facă mohamedam ori să piară.

— **Morb de splină în Lugoj.** Veterinarul opidan și comitatens din Lugoj a oprit pe timp nehotărît scoaterea vitelor la pășune, din cauză că s'au ivit mai multe cazuri de morb de splină între vitele de acolo dintre cari multe s'au și prădit. Vice-comitele însă a nimicit hotărârea aceasta — în urma cererei economilor de vite — astfel că vitele pot fi scoase la pășune.

x Sticlărie, porcelanuri, lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de încredere la urmașul lui Müller Somlyai, Kolozsvár Kossuth Lajos utca 4 sz., care e furnizorul mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. Candelabre de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de apă cristale 72 cr. *Vă rugăm să fiți atenți la firmă.*

Mișcarea culturală.

Sfințirea steagului reuniunii române de cântări din Timișoara Elisabetin. Reuniunea română de cântări din Timișoara își va sfinți în mod solemn steagul său la 316 August a. c. Comitetul a distribuit deja cuiele de onoare trimițându-le însoțite de următoarea scrisoare:

Reuniunea noastră de cântări din Timișoara-Elisabetin, după o existență și activitate asiduă de 15 ani, din grația lui Dumnezeu și generozitatea M. O. public românesc aflător în această parte a orașului, a ajuns în plăcuta pozițiune, de a și vedea realizată una dintre cele mai ferbite dorințe, consacrarea flămurei sale, a simbolului măreț, sub care grupându-se în viitor tot cu mai mare râvnă, să și poată ajunge tot cu mai mare succes scopul sublim: cultivarea cântărilor bisericesti și naționale.

Consacrarea solemnă a flămurei va avea loc în 3/16 August a. c. la 10 și jumătate ore a. m. în piața crucii din loc, iar în caz de timp nefavorabil în a. biserică.

Cunoscând în mult prețuia persoana a P. T. Dumnevoastre pe terentul sprijinitor a tuturor intențiilor salutare neamului nostru mult cercat, ne luăm voie a Vă învita respectuos la festivitatea din vorbă trimițându-Vă și alăturatul »cuieu«, ca semn al dragostei ce binevoii a păstră tuturor așezămintelor noastre culturale, pe care ne rugăm a-l bate, după puțință în persoană, eventual prin un însărcinat al P. T. Dumnevoastre.

În speranța, că P. T. Dumnevoastră asociindu-vă bucuriei noastre, veți binevoi a ne onora cu înalta-Vă prezență, contribuind prin aceasta la ridicarea solemnității zilei, semnăm cu toată stimpă: Timișoara Elisabetin, în luna Iulie 1908. În numele »Reuniunii române de cântări din Timișoara-Elisabetin«: *Alexandra Bălaș*, secretar. *Lazăr Toth*, președinte.

»Astra« la Făget. Adunarea generală a desp. Lugoj al Asociației pentru literatura și cultura poporului român, s'a ținut la 12 Iulie n. în Făget, având o reușită frumoasă. Din comitet au fost de față dnii *C. Brediceanu*, președintele secțiunii și membrii dr. Aurel Ciupe și dr. Isidor Pop.

Adunarea s'a ținut în localitățile școlii române gr.-or. Di Brediceanu a rostit o cuvântare ocazională cu frumoase povești. S'au citit și primit rapoartele comitetului. S'au înscris 9 membri noi. Dni dr. George Gârda și Adam Iancu au citit conferințe. S'ara a fost concert în pădurea dela »Desul Popli«. A cântat corul condus de învățătorul Pavel C. Iacob. Au declamat A. Iancu și G. Gârda. Pe urmă a fost și dans »până în zorci«.

Drapelul aduce un raport smănunțit iscălit cu mult epilog de dl dr. George Gârda, din care zadarnic am cercă să aflăm cum și cât a muncit secțiunea, căci punctul al patrulea din program »consultarea asupra mijloacelor necesare pentru prosperarea despărțământului se acumulează cu punctul al 7-lea, care apoi din cauza timpului prea înalțat se la dela ordinea zilei«. Ni se dă în schimb modestia corespondentului, pe care o ilustrăm cu următoarele crâmpe:

»Urmează apoi disertațiunea mea despre Victor Vlad Delamarina... am făcut o scurtă apreciere a valorii operei sale și a operei urmașilor săi, făcând totodată cunoscute și poeziile mele: »Bănatu-i fruncea... (Aplauze îndelungate).« — »Mă înțufleșire și nespunșă bucurie a cuprins inimile celor de față când am declamat eu poezia mea »Că tăt Bănatu-i fruncea«, care deși pe la noi o știu și copiii dela școală (destul de tristă denaturare a patriotismului local — R.) Un potop de aplauze și un vifor de »Să trăiască« s'a năpustit asupra mea... Când am terminat cu poezia aplauzele nu au voit să înceteze, până ce corul nu s'intonat etc. etc.«

Grozav de tot die dr.!

Dela judecătorii.

Brutalitățile jandarmilor osândite de curtea de apel. Ieri, 14 Iulie curtea de apel din Oradea-Mare a dezbătut procesul nevestii țaranului Florea Brancu n. Iulia Horga pentru brutalitățile fără pereche săvârșite de jandarmi asupra bărbatului ei. Cătorii noștri își amintesc de cazul acesta care în luna lui Februarie a fost descris pe larg în ziarul nostru.

Tribunalul din Arad achitase pe femeia Iulia Brancu pentru delictul calomniei la adresa jandarmarilor, căci toate »calomniile« ei să adevăriseră ca absolut adevărate. Procurorul apelase atunci la curtea de apel (tabla) din Oradea-Mare. Curtea de apel a dezbătut ieri acest proces sub președinția lui Medwigh Mihály. Acuză a fost susținută de locșitorul de protofisc Kurowszky. Nevesta lui Brancu a fost apărată cu deosebită energie și dibăcie de dl avocat dr. Iustin Marșleu, care în cursul dezbaterii a avut mai multe ciocniri violente cu Kurowszky.

Curtea de apel a respins apelul și a achitat pe femeia Iulia Brancu, rostind prin faptul acesta și o sentință de condamnare la adresa jandarmilor brutali și nelegiuți.

Economic.

În fața răului an economic.

De L. Vraclu.

De vre-o 3—4 ani par'că roata vremurilor și a pierdut vîgășul. Nu plouă cu lunile sau pe timpul sămănatului sau pe timpul dezvoltării grăunțului aruncat în țărână. Astfel producțiunea de bucate și de nutrețuri a tănjit foarte mult. De-o întoarcere spre bine, de-o recompensă a naturii nici nu mai poate fi vorba, căci prea mult am înalțat în vară și prea ne am apropiat de toamnă,

decât ca natura să ne poate recompensa încă în anul acesta.

Lipsa de bucate a urcat prețul bucatelor. Măsură de grâu (22—23 kilogr.) se vinde azi la noi cu 5 coroane, iar cea de cucuruz cu 3'60—4 cor. Lipsa de nutrețuri însă nu numai a urcat în mod neobișnuit prețul nutrețurilor, ci mai vîrtos a scăzut or'bil prețul vitelor. Scăderea s'a urzit înainte de asta cu vre-o 2 ani și s'a tot potențiat, pînăce prețul vitelor a ajuns a fi un preț de nimic. Astfel la țargul de țară din Illa-Murășană, ținut la 7 Iulie, s'a vîndut cu 100—120 coroane o vită cornută, care cu 2 ani înainte făcea 300 pînă în 360 cor. Părechea de oi, care pe atunci făcea 30—36 cor. s'a vîndut acum cu 8—12 cor. Aproape nemalpomenit.

Are deci, durere, multă dreptate țaranul român, când plin de smărăclune se valeră: »E vai de noi, ne prăpădim... știu fiind, că sîngurul lui Izvor de venit e câștigul aproape direct din suptasoiul terestru.

Să vedem acum, cum se diferențiază și complică aceasta mizerie și din punctul de vedere al economiei naționale:

Proprietarul vitei, pe care o vinde acum neguțătorilor străini pe un preț de nimic, ori a cumpărat aceea vită înainte cu 2 ani cu un preț mai urcat decum e azi prețul vînzării, ori apoi avînd vîta din prăsiile proprii, după 2 ani primește pentru ea un preț mai scăzut, decum ar fi primit atunci. Într'amîndouă cazurile pierde acum rodul muncii sale de 2—3 ani.

Constatat fiind însă, că economia de vite e singura întreprindere cu care mai mult s'a îndelincit agricultorul nostru, e ușor de înțeles, că el a contras câte un mic împrumut între condiții destul de măștere, pentru a-l repăi din câștigul acestei întreprinderi. Ea însă s'a isbit de foarte mășore, și el în loc să câștige ceva, nu și poate storce nici capitalul pus în producțiune, apoi perde interesele efective, plătite după capitalul împrumutat.

Să se fixeze, că felul de a trăi al țaranului e astfel, că nu se poate despărți de vite. Să se fixeze apoi legea economică, că nerențindu-se produsele unei întreprinderi, încetă producțiunea. Încetînd producțiunea, se scumpesc produsele, căci vreme a nevoce ce ele, va să zică rentabilitatea iar e dată. Cu alte cuvinte țaranul nostru își vinde acum vitele pe un preț de nimic și sigur le va cumpăra la primăvara viitoare dela speculanții străini, sau dela proprietarii mari, cu un preț urcat. Aceasta în definitiv iar e o pierdere în locul prim pentru țaran, iar în al doilea pentru organismul nostru economic, pe care îl constituiesc dînșii.

În fața acestei situații grele, »domnilor noștri«, cari într'adevăr au durere pentru popor și cari își dau seamă, că ruina masei poporului are grave urmări, acestora le incumbă datorița de a veni în ajutorul poporului, mai ales că guvernul pare a nu-și bate mult capul de soarta maselor sărace.

Datorița aceasta însă e foarte grea de îndelplinit, mai vîrtos aflîndu-ne în fața forțelor mășore, față de cari puterile omenești sunt prea modeste. Totuși ori cât de puțin vom face, cu puținul acesta vom salva încă ceva. Ce anume se poate face, depinde dela împrejurările locale ale fiecărui ținut.

În general cred a se fi venit în ajutor, dacă:

1. Institutetele noastre financiare vor procedă cu cea mai mare indulgență posibilă la încassarea pretenziunilor lor, ceace nu involvă mare greutate, fiindcă am trecut peste criza financiară. Unde nu e prea mare jertfă, să se reducă cel puțin pentru cât va timp etalonul de interese. Acesta încă se poate face, dacă se vor plăti în anul acesta numai cu ceva mai puținie tantleme și dividende.

2. Se vor da sfaturi poporului, ca să facă toate sforțăriile pentru a-și trece vitele peste iarnă și să nu le lapede de groaza nutrețului.

Țaranii susțin, că vitele nu pot mîntui frunzele conservate (probabil, cotoarele, ce le înghit cu frunzele). Un specialist (un veterinar) ar putea da lămuriri în aceasta privință și într'u cât sîrmașunile țaranilor sunt neluțemelte sau întru

cât neșjunsul s'ar putea de'atură, să se indice căile, pe cari se poate dobîndi din frunze un surogat de nutreț.

3. Cărturarii noștri să nu se argajeze a pune la dispoziția cumpărătorilor din țări străine rezerva de nutrețuri, ce eventual s'ar afla în patrie și pe care rezervă alte guverne, în timpuri grele prin norme prohibitive o împedecă de a trece granița.

4. Dacă ne vom interesa încă de pe acum, ca țaranii să-și poată valoriza cât mai bine pommele, cari, deși (prune pușine, în urma legii pentru darea de alcool, dar mai cu seamă în urma svonurilor răspîndite în legătură cu aceasta lege foarte probabil vor fi mai estine ca în alți ani.

5. Dacă sfaturile de felul acesta, provenite dela oameni cu mult mai pricepuți se vor aranja cu îngrîjire și se vor țigări pe foi volante, în mii de exemplare, ca învățătura bună să se răspîndească în popor.

6. Dacă cărturarii vor merge în mijlocul poporului și vor vesti și țigări astfel de învățătură, știut fiind, că poporul e mai puțin știutor de carte, iar pe de altă parte vorba vie prinde mai bine decît litera moartă.

Așa îmi este gîndirea. Cu cât cineva propagă ceva mai bun, cu atît voi fi și eu mai aplicat a-l ascultă. — A sta însă în totaia repăsare însemnează a se retrage din naintea primșjdiilor, ce subminează existența unui popor și bun, și românesc.

Dobra, Iulie 1908.

Constituirea institutului de credit »Codru« în Buteni. Duminică, în 12 crt. și-a ținut noul institut de credit și economii »Codrul« din Buteni adunarea constituantă în prezența unui număr frumos de acționari. S'a decretat cu însuflețire constituirea institutului cu un capital social de 100 mii cor. semnat pe deplin.

S'a ales pe urmă, în direcțiune: Dr. Aurel Grozda avocat, dr. George Popa avocat, (Buteni) Ioan Russu, învățător (Buteni) Ioan Cosma preot (Buteni), Alexandru Nica preot (Almaș), Terentie Micluța preot (Cuied), Augustin Mihulin preot (Sebiș), în Comitetul de supraveghere: Emanoil Comșa, director la »Crișana« (Brad) Romul Coțoi, comerciant (Baia de Criș), Salustiu Barbu, farmacist, (Buteni) Patriciu Covaci, învățător (Sebiș) și Ioan Popovici preot (Bîrsa). Adunarea constituantă a fost presidată de protopopol Traian Mageru.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 15 Iulie 1908.

ÎNCHERAREA la 1 ORĂ:

Grâu pe Oct. 1908 (100 kilogr.)	22'64—22'66
Bucură pe Oct.	19'10—19'12
Ovăș pe Oct.	16'94—16'96
Cucuruz pe Iulie 1908	14'72—14'74

Prețul cerealelor după 100 kilogr. a fost următorul:

Grâu	
De Tisa — — — —	23 K. 80—25 K. 40
Din comitatul Albei —	23 > 50—25 > 10
De Pesta — — — —	23 > 60—2 > 20
Bănățenesc — — — —	23 > 70—24 > 90
De Bacica — — — —	23 > 90—25 > —
Săcară — — — —	19 > 50—19 > 70
Orzul de nutreț, cvalit. I.	14 > 50—14 > 70
> de cvalitatea II.	14 > 10—14 > 50
Ovăș de > I.	17 > —17 > 20
> > > II.	16 > 40—16 > 80
Cucuruz vechiu — — —	> — — — > —
> nou — — —	14 > 70—14 > 90

Redactor responsabil provizor Sever Bocu.
Editor proprietar George Nichiu.

Dacă tîrguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

Se caută

Un candidat de avocat

cu praxă,

într-o cancelarie avocațială din loc. Reflectanții să se adreseze la administrațiunea ziarului nostru.

Chugyik Sándor, B.-Csaba

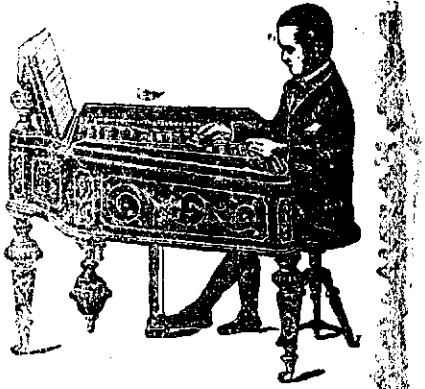
Fabricant de cimbale.

Pregătește cele mai bune

Cimbale,

precum și repararea tuturor instrumentelor

cu coardă pe lângă garanție și prețuri moderate.

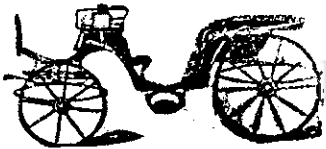
Kovács István urmașul lui FARKAS J.

fabricant de trăsuri.

Temesvár Józsefváros, Fröbel utza 58

(casa proprie).

Fondat în 1866. Mare depozit. Fondat în 1866.

Are trăsuri noi și reparate.

Primește reparaturi, lucrări de faur de lemnar și de lăcuit.

Prăvălie românească.

Gabor Beres

GLUJ, (Kolozsvar) Kossuth Lajos u. 7. Telefon 654.

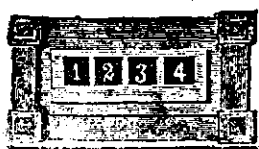
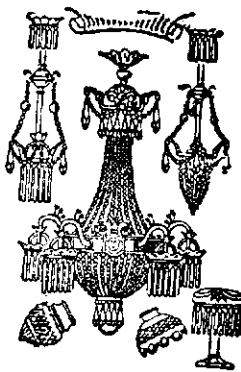
Montare de iluminat cu electricitate, montare de telefon, sonerii electrice, parafulgere.

Magazin stabil:

lămpi în formă de lustru, și de brațe de pereți

precum și tot felul de obiecte pentru electricitate

Reparaturile le săvârșesc pe lângă garanție așa în loc, ca în provincie.

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS

IN PRIVINȚA EFECTULUI **PENTRU BOALELE DE RINICHI ȘI BĂȘICĂ**
 INTRECE TOATE APELE.

La gust e plăcută, puțin acrie, nu e feruminoasă și abundează în acid carbonic. Apă de masă neobișnuit de răcoritoare. Intrebuințată pentru cură de beut, pentru boale de rinichi și bășică, pentru formațiunea petrii de bășică și înisipare, pentru catarul organelor de respirație și de secrețiune s'a dovedit de un efect eminent.

PROSPECTE trimite gratuit administrațiunea izvorului:
 Direcțiunea stațiunii balneare Muschong — în Buziás.

Reclama e sufletul comerțului.

Anunț.

Se caută

un tânăr român

absolvent de VI. gim. ca practicant în apoteca subserisului.

Bállncz. (Krássó-Szörény m.)

Havas Izsó. apotecar.

Jgaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără pentru prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

BASĂ SIGURĂ

ANDRÉNYI SEC ARAD

AROMĂ PROASPĂTĂ RECREATOARE

RECUNOSTINȚA ESPERTILOR

SISTEM FRANCES TRADIȚIONAL

BOUQUET MINUNAT

MĂRGELE ESCLENT MĂRUNTE

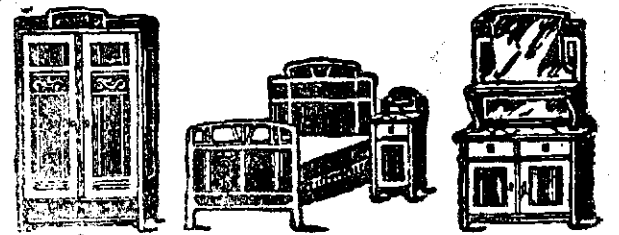
MANIPULARE DE SPECIALITATE

INGRIJIRE CONȘTIENȚIOASĂ

VINURI ALESE CU GRĂJE MARE

VIT PROPRII DE MODEL

Avem onoare a aduce la cunoștință on. publică că ne-am lărgit atelierul propriu de tapiserie, măsar, strungărie și de mobile, unde putem satisface și gusturile cele mai delicate. Prețurile noastre sunt foarte solide. Lucrul nostru solid și serviciul prompt a fost recunoscut din mai multe părți. Funcționarilor de stat și oficerilor le facem prețuri pe favor.

Pelleyné și Schmidt.
 Oradea-mare, strada Teleky nr. 24.

Instiintez pe on. publică că mi-am mutat măcelăria pe Szabadság-tér în edificiul teatrului vechiu unde, vind carne proaspătă de porc cu 68 cr. Untură curată cu 68 cr., slămina, cu 68 cr., șunca afumată cu 90 cr. înainte 80 cr. cotlete 90, coaste 72, picioarele cu 60, mațele cu cele mai favorabile prețuri de zi. Mațe și săpun de uscat de casă, varză acră, napi crastaveți și pipărei se pot căpăta în măcelăria lui Garay Károly, în Arad pe Szabadságtér.

Celce dorește a avea

RACHIE

ieftină,

FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul

Radovan Popovits, în Ujvidék,

CARTEA

din care poate învăța cum să facă toate răchiurile și cum manipularea vinurilor. Prețul acestei cărți e 6 cor. Tot așa vând materialul necesar cu praf cu tot. Prețul pentru 100 litre 8 cor.

ANUNȚURI

primește administrațiunea «Tribuna» pe lângă prețurile cele mai moderate.

